

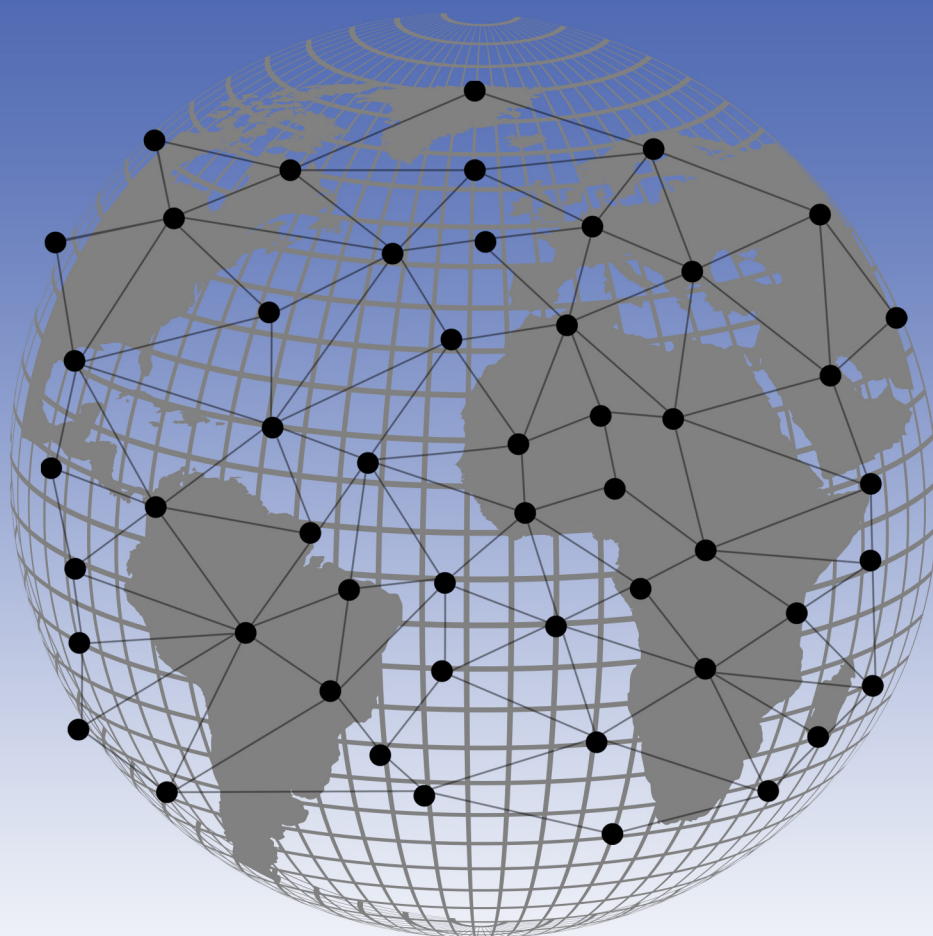

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره صد و هفت)

در این شماره می‌خوانید:

- توقف کمک مالی آمریکا به سازمان تجارت جهانی
- نگاه تجاری چین به جنوب
- اختصاص بخش عمده مراکز داده خاورمیانه به عربستان
- پیش‌بینی سبقت رشد اقتصادی آسیای مرکزی از چین

اردیبهشت ۱۴۰۴

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره صد و هفت)

مدیریت دیپلماسی اقتصادی و آینده‌پژوهی

تاریخ انتشار: اردیبهشت ۱۴۰۴

واژه‌های کلیدی: توافق‌نامه یارانه شیلات - توافق‌نامه TBT - جنگ تجاری - تعرفه - مراکز داده - جاده توسعه - صنعت
داروسازی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۲	تحولات منطقه‌ای
۲۵	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

جنگ تجاری چین و آمریکا: روند تحول، چشم انداز پیش رو

با اقدامات اخیر ترامپ و واکنش های چین، جنگ تجاری میان آمریکا و چین، که از سال ۲۰۱۸ آغاز شد، به یکی از پیچیده ترین و تاثیرگذارترین درگیری های اقتصادی جهان تبدیل شده است. این نزاع در ابتدا با اقدامات محدود آمریکا برای مقابله با آنچه سرقت مالکیت فکری و محدودیت های بازار چین خوانده می شد، شکل گرفت. در ژانویه ۲۰۱۸، آمریکا با استناد به بخش های ۲۳۲ و ۳۰۱ قانون تجارت ۱۹۷۴، تعرفه هایی بر پنل های خورشیدی، ماشین های لباسشویی، فولاد و آلومینیوم چین اعمال کرد که میانگین تعرفه بر صادرات چین را از ۳.۸ درصد به ۴.۵ درصد افزایش داد و حدود ۵۰ میلیارد دلار از واردات چین را تحت تاثیر قرار داد. چین با احتیاط پاسخ داد و تعرفه هایی بر ۳ میلیارد دلار محصولات کشاورزی آمریکا وضع کرد که میانگین تعرفه اش بر صادرات آمریکا را از ۷.۲ درصد به ۸ درصد رساند. این مرحله اولیه، مانند یک بازی غیرهمکارانه با ریسک پایین، بیشتر به سیگنال دهی شباهت داشت تا درگیری تمام عیار؛ بازی ای با تاثیرات اقتصادی محدود و افزایش اندک قیمت های وارداتی در آمریکا (کمتر از ۰.۵ درصد). اما این آرامش پیش از طوفان بود. از ژوئیه تا سپتامبر ۲۰۱۸، جنگ تجاری به سرعت شدت گرفت. آمریکا تعرفه های ۲۵ درصدی بر ۵۰ میلیارد دلار کالاهای چینی، شامل قطعات خودرو و ماشین آلات و سپس ۱۰ درصدی بر ۲۰۰ میلیارد دلار دیگر اعمال کرد که میانگین تعرفه را به ۱۲ درصد رساند و ۶۶.۴ درصد از واردات چین، یعنی حدود ۲۵۰ میلیارد دلار را در بر گرفت. چین نیز بیکار نشست و با تعرفه های ۲۵ درصدی بر ۵۰ میلیارد دلار و ۱۰ تا ۱۵ درصدی بر ۶۰ میلیارد دلار کالاهای آمریکایی، از جمله محصولات کشاورزی حساس، واکنش نشان داد و میانگین تعرفه اش را به ۱۸.۳ درصد افزایش داد که ۵۸.۳ درصد از صادرات آمریکا، حدود ۹۰ میلیارد دلار، را پوشش می داد. این تشدید متقابل، مانند یک بازی جمع صفر، زنجیره های تامین را مختل کرد، قیمت های وارداتی آمریکا را حدود ۱ درصد بالا برد و کشاورزان آمریکایی را چنان تحت فشار قرار داد که دولت مجبور به پرداخت ۱۲ میلیارد دلار یارانه شد. در این میان، نشانه های انحراف تجاری با افزایش ۱۰ تا ۱۵ درصدی واردات آمریکا از ویتنام و مکزیک پدیدار شد.

از اکتبر ۲۰۱۸ تا مه ۲۰۱۹، دو طرف وارد فاز مذاکره و توقف شدند، گویی در یک تعادل شکننده به سر می بردند. آمریکا تعرفه های ۲۵ درصدی بر ۵۰ میلیارد دلار و ۱۰ درصدی بر ۲۰۰ میلیارد دلار را حفظ کرد و میانگین تعرفه اش در ۱۲ درصد ثابت ماند. چین نیز تعرفه های ۵ تا ۲۵ درصدی بر ۱۱۰ میلیارد

دلار کالاهای آمریکایی را نگه داشت و میانگین تعرفه‌اش در ۱۸.۳ درصد باقی ماند. در این دوره، بدون تعرفه‌های جدید، شرکت‌ها فرصت یافتند زنجیره‌های تامین را بازسازی کنند. واردات آمریکا از کالاهای تعرفه‌دار چین ۲۲ درصد کاهش یافت، اما کالاهای غیرتعرفه‌دار ۳۴ درصد رشد کرد، در حالی که به طور کلی صادرات چین به آمریکا ۱۰ درصد افت داشت و با افزایش تجارت با اتحادیه اروپا و آسه‌آن جبران شد. مذاکرات، هرچند پر از بی‌اعتمادی، نشان داد چین در برابر اصلاحات ساختاری مد نظر آمریکا (اعطای یارانه چین به شرکت‌های خود) مقاومت می‌کند و آمریکا فشار را ادامه می‌دهد، در حالی که هزینه این تعرفه‌ها، افزایش ۰.۸ درصدی قیمت‌های مصرف‌کننده در آمریکا بود.

توقف افزایش تعرفه‌ها کوتاه‌مدت بود. از ژوئن تا ژانویه ۲۰۲۰، مذاکرات فروپاشید و تعرفه‌ها دوباره اوج گرفت. آمریکا تعرفه‌های واردات ۲۰۰ میلیارد دلاری را از ۱۰ به ۲۵ درصد افزایش داد و ۱۵ درصد تعرفه بر ۱۰۲ میلیارد دلار کالاهای مصرفی، مانند الکترونیک، اضافه کرد که میانگین تعرفه را به ۱۹.۳ درصد رساند و ۸۰ درصد از واردات چین، یعنی ۳۵۲ میلیارد دلار، را در بر گرفت. چین نیز تعرفه‌هایش را گسترش داد و میانگین را به ۲۱.۲ درصد رساند، همچنان ۵۸.۳ درصد از صادرات آمریکا، حدود ۹۰ میلیارد دلار، را هدف قرار داد. این مرحله، اوج جنگ تجاری پیش از یک آتش‌بس موقت بود، با تأثیرات ملموس بر مصرف‌کنندگان آمریکایی، به گونه‌ای که قیمت‌ها ۰.۲۶ درصد افزایش یافت. از دیگر سو بنگاه‌های کوچک و متوسط چینی صادراتشان به آمریکا ۱۵ درصد افت کرد. آمریکا به دنبال جداسازی زنجیره‌های تامین بود، در حالی که چین با افزایش ۱۲ درصدی صادرات به اتحادیه اروپا، انعطاف‌پذیری نشان داد.

از فوریه ۲۰۲۰ تا آوریل ۲۰۲۵، داستان پیچیده‌تر شد. توافق فاز یک در ژانویه ۲۰۲۰ تعرفه‌های جدید را متوقف کرد و آمریکا تعرفه‌های ۱۲۰ میلیارد دلاری را از ۱۵ به ۷.۵ درصد کاهش داد، اما تعرفه ۲۵ درصد بر ۲۵۰ میلیارد دلار را حفظ کرد، با میانگین تعرفه ۱۹.۳ درصد برای ۶۶.۴ درصد از واردات چین، حدود ۳۳۵ میلیارد دلار. چین تعرفه‌های برنامه‌ریزی‌شده را لغو کرد و معافیت‌هایی برای کالاهایی مانند گوشت خوک ارائه داد، اما میانگین تعرفه‌اش در ۲۱.۲ درصد و پوشش ۵۸.۳ درصد از صادرات آمریکا، حدود ۹۰ میلیارد دلار، ثابت ماند. این توافق، با وجود امیدها، ناکام ماند، زیرا چین ۴۰ درصد کمتر از تعهد ۲۰۰ میلیارد دلاری خرید عمل کرد، به‌ویژه در خودروها و هواپیماها. دولت بایدن تعرفه‌ها را نگه داشت و عوارضی بر خودروهای برقی و پنل‌های خورشیدی افزود، که میانگین را تا ژانویه ۲۰۲۵ به ۲۰.۸ درصد رساند. اما در سال ۲۰۲۵، با روی کار آمدن دوباره ترامپ، تنش‌ها شعله‌ور شد. در ۴ فوریه، آمریکا تعرفه ۱۰ درصدی بر تمام ۴۰۰ میلیارد دلار واردات چین اعمال کرد، با استناد به قاچاق

فنتانیل، و در ۴ مارس ۱۰ درصد دیگر اضافه کرد که میانگین را به ۳۹.۳ درصد رساند. چین در ۱۰ مارس با تعرفه‌های ۱۵ درصدی بر کشاورزی و ۱۰ درصدی بر دیگر کالاهای آمریکایی پاسخ داد و میانگین را به ۲۲.۶ درصد و پوشش را به ۶۳ درصد، یعنی ۱۰۰ میلیارد دلار، افزایش داد.

این درگیری در آوریل ۲۰۲۵ به اوج رسید. در ۲ آوریل، آمریکا با ادعای مقابله با موانع تجاری ۶۷ درصدی چین، تعرفه ۳۴ درصدی «متقابل» بر تمام ۴۳۸.۹ میلیارد دلار واردات چین وضع کرد، که از ۹ آوریل اجرایی شد و میانگین تعرفه را به ۵۴ درصد رساند. چین در ۴ آوریل با تعرفه ۳۴ درصدی بر تمام ۱۴۳.۵ میلیارد دلار صادرات آمریکا، اجرایی از ۱۰ آوریل، واکنش نشان داد و میانگین را به ۵۶.۶ درصد رساند. چین همچنین ۱۱ شرکت آمریکایی را به فهرست غیرقابل اعتماد افزود، صادرات ۱۶ شرکت را محدود کرد، صادرات هفت ماده معدنی حاکی کمیاب را ممنوع کرد و تحقیقات ضد دامپینگ را آغاز نمود. در ادامه، در تاریخ ۹ آوریل ۲۰۲۵، دولت آمریکا تعرفه‌های خود بر واردات از چین را بیش از پیش افزایش داد و آن را به سطح ۱۴۵ درصد رساند. این یکی از شدیدترین اقدامات تعرفه‌ای تاریخ معاصر محسوب می‌شود. دولت چین در واکنش به افزایش تعرفه‌های آمریکا، تعرفه‌ای ۳۴ درصدی بر تمام واردات از ایالات متحده اعمال کرد. فردای آن، یعنی در تاریخ ۱۱ آوریل ۲۰۲۵، چین اعلام کرد که تعرفه‌های خود را به ۱۲۵ درصد افزایش خواهد داد و از تاریخ ۱۲ آوریل این تصمیم اجرایی شد. وزارت دارایی چین در بیانیه‌ای تاکید کرد که به هیچ‌گونه افزایش بعدی تعرفه‌ها از سوی آمریکا واکنش نشان نخواهد داد، زیرا این روند را غیرمنطقی می‌داند.

پیامدهای این جنگ تجاری گسترده است. در آمریکا، با کاهش ۰.۱ تا ۰.۳ درصدی تولید ناخالص داخلی، قیمت‌های مصرف‌کننده ممکن است سالانه ۱۰۰۰ تا ۱۹۰۰ دلار به ازای هر خانوار افزایش یابد، به‌ویژه برای کالاهای الکترونیک و خودروها، در حالی که درآمد تعرفه ۱۰۰ میلیارد دلار خواهد بود. در چین، بنگاه‌های کوچک و متوسط که ۸۰ درصد صادرات را تشکیل می‌دهند، با کاهش ۱۰ درصدی رشد مواجهند و هدف رشد ۵ درصدی ۲۰۲۵ در خطر است، اما محرک‌های داخلی و تجارت با جنوب جهانی، که از سال ۲۰۲۳ تا ۱۵ درصد رشد کرده، زیان‌ها را کاهش می‌دهد. در سطح جهانی، این درگیری ۱.۳ تریلیون دلار تجارت را مختل می‌کند، بازارهای سهام را متزلزل کرده و بازسازی زنجیره‌های تامین را با بهره‌مندی کشورهایی چون ویتنام و مکزیک تسریع می‌کند. از لحاظ ژئوپلیتیکی، آمریکا با تعرفه‌های جهانی متحدان را آزرده می‌کند، در حالی که چین با جلب حمایت اتحادیه اروپا و آسه‌آن خود را مدافع تجارت آزاد نشان می‌دهد، هرچند تنش‌های تایوان پیچیدگی‌هایی ایجاد می‌کند. جداسازی

فناوری (اخلال در زنجیره تولید و تامین کالاهای حوزه فناوری)^۱، به‌ویژه در نیمه‌رساناها و عناصر خاکی کمیاب، می‌تواند ۵۰۰ میلیارد دلار هزینه جهانی داشته باشد، با وجود آنکه چین که به خودکفایی ۷۰ درصدی نیمه‌رساناها تا ۲۰۳۰ نزدیک‌تر می‌شود.

اغلب کارشناسان این لحظه را نقطه عطفی می‌دانند. شورای راهبردی روابط خارجی نسبت به «شکاف عظیمی» هشدار می‌دهد که ۱ تریلیون دلار تجارت جهانی را تهدید می‌کند، اما در عین حال امکان توافقات اقتصادی مانند فروش تیک‌تاک را می‌بیند، هرچند اختلافات فناوری حل‌نشده به نظر می‌رسد. موسسه پترسون^۲ تعرفه‌ها را نشانه یک رویارویی پر مخاطره می‌داند، در حالی که گروه اوراسیا اقدامات غیرتعرفه‌ای چین را پویایی جدیدی می‌بیند که جداسازی^۳ را تسریع می‌کند. بروکینگز به تاب‌آوری چین از طریق مصرف داخلی امیدوار است، اما بنگاه‌های کوچک و متوسط را آسیب‌پذیر می‌داند. تحلیل‌های فنی نشان می‌دهد این یک بازی جمع صفر است، با هزینه‌های بسیار برای مصرف‌کننده آمریکا که از درآمد تعرفه فراتر می‌رود و اقدامات چین که زنجیره‌های تامین را هدف قرار می‌دهد. احتمال ۷۰ درصدی درگیری طولانی‌مدت در برابر ۳۰ درصد مذاکره وجود دارد و پیش‌بینی سازمان تجارت جهانی از کاهش ۸۰ درصدی تجارت دو کشور سناریویی بدبینانه اما محتمل است. این جنگ با مسیر کنونی، به سوی جداسازی دو اقتصاد اصلی پیش می‌رود، بدون برنده‌ای مشخص، در حالی که جهان در انتظار یک پیشرفت دیپلماتیک است، پیشرفتی که بعید مینماید.

سیاست «نگاه به جنوب» چین

در سال‌های اخیر، چین در واکنش به افزایش تنش‌های اقتصادی و تجاری با ایالات متحده، به‌ویژه وضع تعرفه‌های گسترده بر کالاهای چینی، رویکردی جدید در سیاست خارجی خود اتخاذ کرده که با عنوان «نگاه به جنوب جهانی» شناخته می‌شود. این سیاست، در قالب سخنرانی دینگ شوی‌شیانگ، معاون نخست‌وزیر چین و از اعضای ارشد حزب کمونیست، در همایش «بوآئو برای آسیا»^۴ در استان هاینان نمود پیدا کرد. این همایش که به صورت سالانه برگزار می‌شود، یکی از مهم‌ترین بسترهای گفت‌وگوی اقتصادی و سیاسی میان کشورهای آسیایی است و در سال جاری به سکویی برای بازتعریف اولویت‌های دیپلماتیک و اقتصادی چین تبدیل شد.

1- Technological Decoupling

2- Peterson Institute for International Economics

3- Decoupling

4- BOAO FORUM FOR ASIA

در سخنان دینگ، وعده‌هایی مبنی بر تقویت سیاست‌های اقتصادی، ثبات بخشی به تجارت خارجی و حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی ارائه شد. این اظهارات بازتابی از تلاش پکن برای بازسازی مسیر رشد اقتصادی خود در شرایطی است که وابستگی به بازارهای غربی، به ویژه آمریکا، دیگر یک گزینه قابل اطمینان تلقی نمی‌شود. دینگ همچنین، تاکید کرد که کشورها باید با حمایت‌گرایی مقابله کنند؛ اشاره‌ای آشکار به اقدامات محدودکننده تجاری دولت ایالات متحده.

از دیدگاه مقامات چینی و سخنرانان حاضر در همایش، توسعه همکاری‌های جنوب- جنوب و تکیه بر کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط، می‌تواند بستری پایدارتر برای رشد اقتصادی چین و هم‌پیمانان آن فراهم آورد. چین با وجود رشد اقتصادی چشمگیر در سه دهه گذشته، همچنان خود را بخشی از «جنوب جهانی» می‌داند و این هویت را به عنوان ابزار مشروعیت بخشی به رهبری خود در میان کشورهای در حال توسعه به کار می‌گیرد.

حضور نخست‌وزیر لائوس به عنوان تنها رئیس دولت در این همایش در کنار معاونان نخست‌وزیر روسیه و قزاقستان، موید چرخش آشکار چین به سوی ایجاد پیوندهای راهبردی با کشورهای غیرغربی است. این چرخش، واکنشی به فضای پرتنش ژئوپلیتیکی کنونی است که از دید تحلیلگران چینی با «بی‌ثباتی شدید سیاست‌گذاری آمریکا» گره خورده است.

در همین راستا ژانگ یویان، اقتصاددان آکادمی علوم اجتماعی چین، هشدار داد که استمرار این بی‌ثباتی می‌تواند تهدیدی جدی برای چشم‌انداز اقتصادی آسیا باشد. برآوردهای اولیه نیز نشان از رشد ۴.۵ درصدی تولید ناخالص داخلی منطقه آسیا در سال ۲۰۲۵ دارند؛ رشدی اندک اما معنادار نسبت به سال قبل.

در یکی از پنل‌های جانبی، آراویند یلری، استاد دانشگاه جواهر لعل نهرو، نیز با لحنی انتقادی گفت که «ایالات متحده هرگز در کنار جنوب جهانی نیست» و تاکید کرد که کشورهایی مانند هند باید با نگاه به درون جنوب جهانی، راهبردهای اقتصادی مستقل‌تری را اتخاذ کنند. این سخنان در حالی بیان شد که گزارش‌هایی از بازنگری احتمالی هند در محدودیت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری علیه چین منتشر شده‌اند؛ محدودیت‌هایی که پس از درگیری مرزی سال ۲۰۲۰ اعمال شده بودند.

در مجموع، سیاست «نگاه به جنوب» چین، تلاشی برای بازتعریف موقعیت این کشور در نظام بین‌الملل، مقابله با انزوای احتمالی ناشی از رقابت با غرب و بسترسازی برای نظم اقتصادی چندقطبی است. این

سیاست، همزمان اهداف اقتصادی و ژئوپلیتیکی را دنبال می‌کند و می‌تواند در سال‌های آینده، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به معماری نوین همکاری‌های جنوب- جنوب ایفا کند.

هوانگ یی‌پینگ، اقتصاددان برجسته دانشگاه پکن و مشاور کلیدی بانک مرکزی چین، در همایش بوآئو با تأکید بر لزوم تقویت همکاری‌های فراملی مستقل از ایالات متحده هشدار داد که با شتاب گرفتن موانع تجاری، روند جهانی‌سازی تحت رهبری آمریکا در معرض بازگشت به عقب قرار گرفته است. این سخنان در ادامه گفتمان راهبردی چین برای تقویت پیوند با کشورهای جنوب جهانی مطرح می‌شود؛ گفتمانی که رئیس‌جمهور چین، شی جین‌پینگ، چند ماه پیش در نشست گروه ۲۰ در برزیل با مجموعه‌ای از وعده‌های حمایتی از کشورهای جنوب جهانی آن را تقویت کرد.

اکنون، چین با بیش از دوازده کشور جنوب جهانی توافق‌نامه تجارت آزاد امضا کرده است. با این حال، برخی کارشناسان نسبت به پایداری این روند هشدار داده‌اند. آن‌ها معتقدند که بخشی از افزایش تجارت با کشورهای جنوب شرق آسیا ممکن است نه در نتیجه واقعی تعمیق روابط اقتصادی، بلکه به عنوان روشی برای دور زدن تعرفه‌های ایالات متحده باشد؛ به این معنا که کالاهای چینی از مسیر کشورهای ثالث وارد بازار آمریکا می‌شوند. به عبارت دیگر، تجارت چین با جنوب جهانی در بسیاری موارد بازتابی از تقاضای غیرمستقیم آمریکا است، نه نشانه‌ای از استقلال کامل تجاری.

در حالی که گفتمان رسمی چین بر تعمیق روابط اقتصادی با کشورهای در حال توسعه تأکید دارد، اقتصاددانان چینی بر این باورند که راهبرد اصلی برای مقابله با پیامدهای تعرفه‌ای، تمرکز بر تقویت تقاضای داخلی است. طبق پیش‌بینی‌ها، صادرات سهم نسبتاً کمی در رشد اقتصادی چین در سال جاری خواهد داشت و تحقق هدف رشد ۵ درصدی، مستلزم به‌کارگیری ابزارهای مکمل اقتصادی است. دینگ شوی‌شیانگ، معاون نخست‌وزیر، در این راستا اعلام کرده است که برنامه‌هایی برای «گسترش جامع تقاضای داخلی» در دستور کار قرار گرفته و تعدادی از استان‌ها موظف شده‌اند که تمرکز خود را از سرمایه‌گذاری صرف، به سمت تحریک مصرف سوق دهند.

با این حال، تحقق این هدف با چالش‌های رفتاری و ساختاری مواجه است. بسیاری از مردم چین تمایل به پس‌انداز بخش بزرگی از درآمد خود دارند؛ پدیده‌ای که نرخ پس‌انداز خانوار را به سطحی بالاتر از میانگین جهانی رسانده است. هوانگ یی‌پینگ در همین زمینه تصریح کرد که «اولویت چین باید تقویت تقاضای داخلی باشد» و از منظر سیاست‌گذاری کلان، افزایش سهم مصرف از تولید ناخالص

داخلی تا سطح ۷۰٪ تا سال ۲۰۳۵ می‌تواند راهبردی پایدار برای عبور از فشارهای خارجی تلقی شود. این تغییر، نه تنها به کاهش آسیب‌پذیری اقتصادی در برابر تنش‌های تجاری بین‌المللی منجر خواهد شد، بلکه می‌تواند الگویی برای بازتعادل‌سازی مدل رشد اقتصادی چین فراهم آورد.

توقف کمک‌های مالی ایالات متحده به سازمان تجارت جهانی؛ نگرانی‌ها در ژنو بالا گرفت

در شرایطی که نظم تجارت چندجانبه جهانی با چالش‌های فزاینده‌ای روبه‌روست، ایالات متحده پرداخت سهم مالی خود به بودجه سازمان تجارت جهانی (WTO) برای سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ متوقف کرده است. این تصمیم به عنوان بخشی از راهبرد دولت ترامپ برای بازنگری در نقش آمریکا در نهادهای بین‌المللی تلقی می‌شود.

بر اساس اطلاعات منتشر شده، نماینده آمریکا در نشست بودجه WTO به اعضا اعلام کرده که پرداخت‌ها در حال تعلیق است تا بازبینی کامل در کمک‌های مالی به سازمان‌های بین‌المللی به پایان برسد. با وجود عدم اعلام رسمی، این موضوع اکنون باعث توقف عملی انتقال بودجه آمریکا به WTO شده و شوکی بزرگ به این نهاد چندجانبه وارد کرده است. ایالات متحده بر اساس ساختار مشارکت مالی سازمان، بزرگ‌ترین تامین‌کننده بودجه WTO محسوب می‌شود و در سال ۲۰۲۴ متعهد به پرداخت حدود ۱۱٪ از بودجه سالانه، ۲۰۵ میلیون فرانک سوئیس (معادل ۲۳۲ میلیون دلار آمریکا) بود.

اسناد داخلی که توسط رویترز منتشر شده، نشان می‌دهند که تا پایان دسامبر ۲۰۲۴، آمریکا بالغ بر ۲۲۷ میلیون فرانک سوئیس (حدود ۲۵۷ میلیون دلار) به WTO بدهکار بوده است. بر اساس مقررات این سازمان، در صورتی که یک کشور بیش از یک سال سهم خود را پرداخت نکند، در معرض اقدامات اداری تنبیهی قرار می‌گیرد. منابع مطلع تایید کرده‌اند که آمریکا هم اکنون در رده اول این اقدامات قرار دارد؛ وضعیتی که به معنای سلب حق ریاست بر نهادهای WTO و محرومیت از دریافت اسناد رسمی است. این در حالی است که پنج کشور دیگر -از جمله بولیوی، کنگو، جیبوتی، گامبیا و گابن- نیز در همین دسته قرار دارند.

سخنگو WTO تایید کرد که پرداخت‌های آمریکا در چارچوب توقف گسترده پرداخت به سازمان‌های بین‌المللی «به تعویق افتاده» و افزود: «در حالی که بدهی‌ها ممکن است توان عملیاتی دبیرخانه را تحت فشار قرار دهند، اما مدیریت منابع با دقت ادامه دارد و برنامه‌هایی برای تداوم فعالیت در چارچوب محدودیت‌های مالی تنظیم شده است.»

یک مقام دفتر نماینده تجاری آمریکا نیز اعلام کرد که وزارت خارجه این کشور در حال انجام «بررسی کلی درباره کمک‌های مالی به تمامی نهادهای بین‌المللی» است و WTO نیز بخشی از این بازنگری است.

تحلیلگران هشدار داده‌اند که این اقدام، جایگاه رهبری ایالات متحده در نظام تجارت جهانی را تضعیف می‌کند و می‌تواند مشروعیت و کارآمدی WTO را بیشتر از گذشته زیر سوال ببرد. یادآور می‌شود که در سال ۲۰۱۹ نیز دولت ترامپ با مسدودسازی انتصاب قضات دیوان استیناف WTO، باعث اختلال جدی در سیستم حل اختلاف این سازمان شده بود. با وجود این، برخی ناظران مانند ویلیام رینش، مقام پیشین وزارت بازرگانی آمریکا، ابراز امیدواری کرده‌اند که ایالات متحده در نهایت به تعهدات مالی خود بازخواهد گشت. به گفته او، انتصاب سفیر جدید آمریکا در ژنو نشانه‌ای از ادامه تمایل به تعامل با WTO است، هرچند به نظر می‌رسد رویکرد کنونی بیشتر بر کنترل و ارزیابی مجدد استوار باشد تا تعهد بدون قید و شرط.

در شرایطی که WTO درگیر پرونده‌های مهمی در زمینه یارانه‌های شیلات، استانداردهای فنی و تنش‌های تجاری میان قدرت‌های اقتصادی است، توقف کمک‌های مالی بزرگ‌ترین عضو این سازمان، زنگ خطر جدی برای آینده چندجانبه‌گرایی در تجارت بین‌الملل محسوب می‌شود. این تحول می‌تواند کشورهای دیگر را نیز به سمت تجدیدنظر در تعامل با WTO سوق دهد و در غیاب منابع مالی کافی، توان این نهاد در اجرای مأموریت‌های اصلی خود را به شدت محدود سازد.

تحولات منطقه‌ای

عربستان سعودی، صاحب ۸۶٪ ظرفیت مراکز داده در خاورمیانه

بر اساس گزارش جدید وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات عربستان سعودی، این کشور توانسته است ۸۶٪ از ظرفیت مراکز داده در منطقه خاورمیانه را به خود اختصاص دهد. ظرفیت مراکز داده عربستان تا پایان سال ۲۰۲۵ به ۳۰۰ مگاوات خواهد رسید؛ رقمی که نشان‌دهنده رشد پنج برابری این ظرفیت از سال ۲۰۱۷ تاکنون است. اکنون، عربستان سعودی دارای ۵۸ مرکز داده فعال است که به صورت پراکنده در مناطق مختلف کشور مستقر شده‌اند و به نیازهای روزافزون حوزه‌هایی همچون تجارت الکترونیک، خدمات دولتی، هوش مصنوعی، اینترنت اشیا و شهرهای هوشمند پاسخ می‌دهند.

عبدالرحمن المفدی، معاون وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات عربستان در امور زیرساخت و ارتباطات،

با تاکید بر اهمیت این مراکز در اقتصاد آینده کشور اظهار کرد: «مراکز داده، قلب تپنده گذار عربستان به عصر هوشمند هستند و نقش کلیدی در تحقق اهداف چشم‌انداز ۲۰۳۰ ایفا می‌کنند. این مراکز با توانمندسازی فناوری‌های نوین، بستر لازم برای رشد اقتصاد دیجیتال را فراهم می‌سازند.» وی همچنین، افزود که عربستان با تداوم سرمایه‌گذاری‌های کلان در حوزه‌های رایانش ابری و هوش مصنوعی، جایگاه خود را به عنوان یکی از قطب‌های نوآوری فناورانه در منطقه تثبیت کرده است.

این گزارش همچنین، به نقش نهادهایی همچون وزارت انرژی، سازمان شهرهای صنعتی «مدن» و سازمان ارتباطات، فضا و فناوری در توسعه زیرساخت دیجیتال کشور اشاره کرده است. همکاری این نهادها زمینه لازم برای جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در بخش فناوری اطلاعات را فراهم کرده‌اند. عربستان سعودی با تداوم اجرای این سیاست‌ها در مسیر تبدیل شدن به مرکز منطقه‌ای فناوری و نوآوری در خاورمیانه، گام‌های بلندی برداشته است.

آغاز فعالیت «تسلا» در عربستان سعودی

شرکت «تسلا» قصد دارد از ماه آوریل ۲۰۲۵، فعالیت رسمی خود را در عربستان سعودی آغاز کند؛ اقدامی که این کشور را به بزرگ‌ترین بازار تسلا در منطقه خلیج فارس و جدیدترین مقصد خودروهای الکتریکی این شرکت تبدیل خواهد کرد.

بر اساس اطلاعیه‌ای که در وبسایت رسمی تسلا منتشر شده، مراسم آغاز به کار این شرکت قرار است در تاریخ ۱۰ آوریل در شهر ریاض برگزار شود. در این مراسم، خودروهای برقی تسلا و محصولات مبتنی بر انرژی خورشیدی این شرکت به نمایش گذاشته خواهند شد. همچنین، این رویداد شامل معرفی فناوری‌های هوش مصنوعی و رباتیک از جمله ربات «اپتیموس» و خودروی خودران «سایبرگب»، خواهد بود. با این حال، هنوز زمان مشخصی برای عرضه این محصولات در بازار عربستان اعلام نشده است.

این تصمیم در حالی اتخاذ شده که تسلا با کاهش فروش و افت سهم بازار خود در اروپا روبه‌روست؛ هرچند ثبت‌نام خودروهای برقی در این قاره همچنان در حال افزایش است. طبق داده‌های اتحادیه تولیدکنندگان خودروی اروپا، فروش تسلا از ابتدای سال تاکنون با کاهش ۴۲.۶ درصدی مواجه شده است.

در ایالات متحده نیز، گروهی از فعالان اجتماعی با شعار «سقوط تسلا» تظاهراتی برگزار کردند؛ اعتراض‌هایی که به نقش ایلان ماسک، مالک تسلا، در رهبری سیاست‌های کاهش هزینه‌های دولت

آمریکا اشاره داشت. این سیاست‌ها شامل حذف هزاران شغل، توقف کمک‌های خارجی و لغو قراردادهای برنامه‌های مختلف بوده‌اند.

پیش‌تر در سال ۲۰۲۳، روزنامه وال‌استریت ژورنال گزارش داده بود که عربستان مذاکرات اولیه‌ای را با تسلا برای تاسیس کارخانه‌ای در داخل کشور آغاز کرده است، اما ایلان ماسک در آن زمان این گزارش را تکذیب کرد.

عربستان سعودی در چارچوب برنامه چشم‌انداز ۲۰۳۰ در تلاش است تا اقتصاد خود را از وابستگی به نفت دور کند. در همین راستا، صندوق سرمایه‌گذاری عمومی این کشور، بزرگ‌ترین سهام‌دار شرکت «لوسید موتورز» به شمار می‌رود؛ شرکتی نوپا که رقیب تسلا در بازار خودروهای الکتریکی محسوب می‌شود.

بخش خودرو و حمل‌ونقل، یکی از حوزه‌های راهبردی و دارای اولویت در برنامه‌های صندوق سرمایه‌گذاری عمومی عربستان است. سبد سرمایه‌گذاری این صندوق شامل مشارکت‌های گسترده‌ای در صنعت خودروسازی با همکاری بخش خصوصی است که هدف آن، توسعه زیرساخت‌ها و تقویت زنجیره‌های تامین داخلی عنوان شده است.

پیش‌بینی سبقت رشد اقتصادی آسیای مرکزی از چین در سال ۲۰۲۵

بر اساس تازه‌ترین گزارش «چشم‌انداز اقتصادی منطقه‌ای» بانک اروپایی بازسازی و توسعه^۱ (EBRD) انتظار می‌رود نرخ رشد اقتصادی آسیای مرکزی در سال ۲۰۲۵ به ۵.۷٪ برسد؛ رقمی که از نرخ پیش‌بینی شده برای رشد اقتصادی چین پیشی خواهد گرفت. این پیش‌بینی در شرایطی ارائه شده که اقتصاد جهانی همچنان با چالش‌هایی نظیر تداوم تورم، کاهش تقاضای خارجی و ضعف در اجرای اصلاحات ساختاری مواجه است.

گزارش EBRD نشان می‌دهد که رشد اقتصادی در آسیای مرکزی از ۵.۷٪ در سال ۲۰۲۳ به حدود ۵.۴٪ در سال ۲۰۲۴ کاهش یافته است؛ کاهشی که بخشی از آن به دلیل توقف رشد تولید در بخش معدن قزاقستان و شرایط آب‌وهوایی شدید در مغولستان بوده است. در سطح گسترده‌تر، میانگین رشد اقتصادی در کشورهای تحت پوشش بانک EBRD از ۳.۴٪ در سال ۲۰۲۲ به ۲.۷٪ در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ کاهش یافته است. برآورد جدید برای رشد اقتصادی سال ۲۰۲۴ نیز به ۳.۲٪ اصلاح شده که نسبت به

1- The European Bank for Reconstruction and Development

پیش‌بینی پیشین در ماه سپتامبر، ۰.۳٪ کاهش نشان می‌دهد.

اقتصاددانان EBRD، عملکرد آسیای مرکزی در سال گذشته را قابل توجه ارزیابی کرده‌اند، به طوری که نرخ رشد این منطقه با میانگین نرخ رشد در کل کشورهای تحت پوشش بانک برابر بوده است. بر اساس این گزارش، پیش‌بینی می‌شود آسیای مرکزی در سال جاری از نظر رشد اقتصادی از چین نیز فراتر رود. با این حال، مسئله تنوع‌بخشی به اقتصاد همچنان از چالش‌های اساسی کشورهای این منطقه محسوب می‌شود.

در مقایسه، رشد اقتصادی در کشورهای اروپای مرکزی و بالتیک در سال ۲۰۲۴ حدود ۲٪ گزارش شده و برای سال‌های آینده نیز تا سقف ۲.۸٪ پیش‌بینی شده است. در مقابل، کشورهای جنوب و شرق اتحادیه اروپا با رشد پایین‌تری مواجه‌اند و تنها رشد ۲.۱ درصدی برای آن‌ها برآورد شده است؛ موضوعی که عمدتاً ناشی از کاهش سرمایه‌گذاری و محدود شدن حمایت‌های مالی دولت‌هاست.

کاهش تقاضای خارجی، پدیده‌ای فراگیر در میان تمام اقتصادهای تحت پوشش EBRD به شمار می‌رود. در این کشورها، بخش عمده رشد اقتصادی از طریق عوامل داخلی مانند افزایش مصرف خصوصی، مخارج دولتی و سرمایه‌گذاری عمومی حاصل شده است. در برخی کشورها نیز، حواله‌های ارسالی و رونق گردشگری نقشی کلیدی در تحریک رشد ایفا کرده‌اند.

با وجود رشد مطلوب، وابستگی اقتصادهای آسیای مرکزی به صادرات منابع طبیعی، آن‌ها را در برابر نوسانات قیمت‌های جهانی آسیب‌پذیر می‌سازد. همچنین، کند شدن رشد اقتصادی چین می‌تواند چشم‌انداز اقتصادی این منطقه را با تهدید مواجه کند. با این حال، تغییرات ژئوپلیتیکی و بازپیکربندی جریان‌های سرمایه‌گذاری خارجی، فرصت‌هایی تازه پیش‌روی این منطقه قرار داده است. در این چارچوب، کشورهای قزاقستان و ازبکستان در کنار امارات متحده عربی، عربستان سعودی و مصر شاهد افزایش سرمایه‌گذاری در قالب پروژه‌های جدید (Greenfield) بوده‌اند. این کشورها با اتخاذ رویکرد چندمحوره در سیاست خارجی، موفق شده‌اند منابع سرمایه‌ای متنوعی از مناطق مختلف جهان جذب کنند.

بر اساس آخرین ارزیابی بانک اروپایی بازسازی و توسعه، اقتصاد قزاقستان در سال ۲۰۲۴ همچنان روندی مثبت را تجربه کرده و از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است. عملکرد قوی در بخش‌های غیرنفتی، کاهش نرخ بیکاری و افزایش دستمزدهای واقعی، از جمله عواملی بوده‌اند که به تقویت

مصرف خصوصی در کشور منجر شده‌اند. همچنین، علی‌رغم کندی نسبی نسبت به سال گذشته، جریان سرمایه‌گذاری نیز در مسیر صعودی خود باقی مانده است. بیشترین رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۴ در بخش‌های کشاورزی، ساخت‌وساز، تجارت و حمل‌ونقل به ثبت رسیده است. در مقابل، بخش معدن و استخراج به دلیل کاهش اندک تولید نفت، با افتی نسبی مواجه شده است.

در افق میان‌مدت، پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی قزاقستان در سال ۲۰۲۵ به ۵.۲۵ افزایش یابد که عمدتاً به توسعه میدان نفتی تنگیز^۱ وابسته است. با این حال، انتظار می‌رود این رشد در سال ۲۰۲۶ به ۴.۵٪ کاهش یابد. بزرگ‌ترین مخاطره اقتصادی قزاقستان در بلندمدت، ادامه وابستگی ساختاری به صادرات نفت و گاز تلقی می‌شود؛ آن هم در شرایطی که اقتصاد جهانی به تدریج در حال گذار از سوخت‌های فسیلی به منابع انرژی پاک است.

با وجود این‌که بخش عمده سرمایه‌گذاری‌های خارجی همچنان بر صنایع استخراجی متمرکز است، افزایش قابل توجه پروژه‌ها در حوزه‌هایی چون صنایع غذایی، لجستیک، خدمات مالی و پشتیبانی کسب‌وکار، نشانه‌ای امیدوارکننده برای تنوع‌بخشی ساختار اقتصادی کشور تلقی می‌شود.

در سال گذشته، بانک EBRD رکورد تازه‌ای در سرمایه‌گذاری در قزاقستان به ثبت رساند و بیش از ۹۰۰ میلیون یورو در پروژه‌های مختلف در این کشور سرمایه‌گذاری کرد. با این وجود، تنوع‌بخشی به اقتصاد همچنان از مهم‌ترین چالش‌های قزاقستان و سایر کشورهای وابسته به منابع طبیعی باقی مانده است. نبود سابقه تولید صنعتی گسترده و رقابت شدید در بازار جهانی، فرایند گذار به اقتصاد متنوع و دانش‌محور را با موانعی جدی مواجه ساخته است.

از نگاه EBRD، صادرات خدمات -به‌ویژه در حوزه فناوری اطلاعات و خدمات رایانه‌ای- یکی از روشن‌ترین مسیرهای رشد برای اقتصادهای نوظهور است. کشورهایی مانند اوکراین، صربستان و برخی دولت‌های اروپای مرکزی، با تکیه بر نظام آموزشی پیشرفته، موفق به توسعه صادرات خدمات دیجیتال شده‌اند. قزاقستان نیز از شاخص‌های آموزشی مناسبی برخوردار است، اما تاکنون نتوانسته از این ظرفیت بالقوه در جهت تقویت صادرات خدمات، بهره‌برداری موثری داشته باشد. این کشور هدف‌گذاری کرده است تا سال ۲۰۲۶ صادرات خدمات فناوری اطلاعات خود را به یک میلیارد دلار افزایش دهد؛ هدفی که با بهره‌گیری از تجارب موفق بین‌المللی، دست‌یافتنی ارزیابی می‌شود.

در پایان، گزارش بانک EBRD بر اهمیت فزاینده پایداری زیست‌محیطی در بازار جهانی خدمات دیجیتال تاکید کرده و خاطر نشان ساخته است که کشورهایی که بتوانند نشان دهند صادرات خدمات آن‌ها بر پایه انرژی‌های پاک انجام می‌شود، در رقابت‌های بین‌المللی مزیت قابل توجهی خواهند داشت.

کاهش ۸۴ درصدی ترانزیت افغانستان از مسیر پاکستان

اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان در نشست «ارائه دستاوردها و چالش‌های بخش خصوصی در سال ۱۴۰۳» اعلام کرد که ترانزیت کالاهای افغانستان از مسیر پاکستان در سال گذشته با کاهش چشمگیر ۸۴ درصدی مواجه شده است. به گفته مسئولان این نهاد، این کاهش عمدتاً به دلیل چالش‌ها و محدودیت‌های وضع شده از سوی دولت پاکستان رخ داده است.

در این نشست که با حضور مقام‌های ارشد اتاق تجارت و اعضای بخش خصوصی برگزار شد، علاوه بر کاهش ترانزیت، به موضوعاتی چون کاهش مالیات بر شش قلم کالای وارداتی، افزایش صادرات برخی محصولات افغانستان، دشواری‌های اخذ ویزا برای تاجران و موانع انتقال پول به خارج از کشور نیز پرداخته شد. رئیس اتاق تجارت افغانستان همچنین، از برنامه‌ریزی برای ایجاد اتاق مشترک بازرگانی میان افغانستان، کشورهای آسیای میانه و ترکیه خبر داد؛ اقدامی که هدف آن گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و یافتن مسیرهای تجاری جایگزین عنوان شده است.

تاسیس شرکت ویژه مدیریت پروژه «جاده توسعه»

اخیراً نشست دوره‌ای کمیته عالی ویژه پیگیری اجرای پروژه جاده توسعه، به ریاست محمد شیاع السودانی نخست‌وزیر، برگزار شد. این جلسه با حضور وزیر حمل‌ونقل، رئیس دفتر نخست‌وزیری، هماهنگ‌کننده امور استان‌ها، رئیس صندوق توسعه عراق، معاون رئیس کمیسیون حمل‌ونقل در پارلمان، شماری از مشاوران نخست‌وزیر، مدیران بنادر و نمایندگان شرکت پیمانکاری اولیور وایمن برگزار شد. در این نشست ضمن پیگیری روند پیشرفت پروژه، موافقت شد صندوق توسعه عراق شرکتی را برای مدیریت پروژه جاده توسعه تاسیس کند. نخست‌وزیر عراق در این نشست دوره‌ای، شرکت پیمانکاری اولیور وایمن را مامور کرد نشستی با حضور طرف‌های عراقی و ترکیه‌ای با هدف تهیه دستورالعملی برای ساماندهی روابط عراق و ترکیه بر سر این پروژه برگزار کند.

رشد ۱۰۷ درصدی اقتصاد عمان در سه ماهه چهارم سال ۲۰۲۴

بر اساس داده‌های رسمی منتشر شده، تولید ناخالص داخلی عمان به قیمت‌های ثابت در سه ماهه

چهارم سال ۲۰۲۴ نسبت به دوره مشابه در سال پیش، ۱.۷٪ افزایش یافته و به ۳۸.۳ میلیارد ریال عمانی (تقریباً ۹۹.۵ میلیارد دلار آمریکا) رسیده است. این رقم در مدت مشابه سال ۲۰۲۳، معادل ۳۷.۷ میلیارد ریال عمانی (حدود ۹۸.۲ میلیارد دلار) بوده است.

بر پایه گزارش مرکز ملی آمار و اطلاعات عمان، ارزش افزوده فعالیت‌های نفتی با کاهش ۳.۰ درصدی به ۱۱.۸۵ میلیارد ریال عمانی (نزدیک به ۳۰.۸ میلیارد دلار آمریکا) در پایان سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۴ رسیده است. این رقم در مدت مشابه سال ۲۰۲۳، برابر با ۱۲.۲۱ میلیارد ریال عمانی (حدود ۳۱.۷ میلیارد دلار) بوده و سهم آن از تولید ناخالص داخلی ۲۹.۰٪ اعلام شده است. در مقابل، ارزش افزوده فعالیت‌های غیرنفتی با رشد ۳.۹ درصدی به ۲۷.۸۷ میلیارد ریال عمانی (حدود ۷۲.۴ میلیارد دلار) در پایان سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۴ رسیده است، در حالی که این رقم در مدت مشابه سال قبل ۲۶.۸۳ میلیارد ریال عمانی (نزدیک به ۶۹.۷ میلیارد دلار) بود.

در میان زیرشاخه‌های بخش نفتی، فعالیت‌های مرتبط با نفت خام با ۳.۰٪ کاهش به ۹.۹۷ میلیارد ریال عمانی (حدود ۲۶.۰ میلیارد دلار آمریکا) رسیدند. در مقابل، فعالیت‌های مرتبط با گاز طبیعی با رشد ۵.۴ درصدی، به ۱.۸۴ میلیارد ریال عمانی (نزدیک به ۴.۸ میلیارد دلار آمریکا) افزایش یافتند. در بخش غیرنفتی نیز، فعالیت‌های صنعتی ۸.۴۰ میلیارد ریال عمانی (حدود ۲۱.۸ میلیارد دلار) را به ثبت رساندند، در حالی که این رقم در پایان سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۳، معادل ۷.۹۹ میلیارد ریال عمانی (حدود ۲۰.۸ میلیارد دلار) بوده است. همچنین، ارزش فعالیت‌های کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری ۹۸۷.۴ میلیون ریال عمانی (حدود ۲.۶ میلیارد دلار) و فعالیت‌های خدماتی ۱۸.۴۹ میلیارد ریال عمانی (تقریباً ۴۸.۱ میلیارد دلار) اعلام شده است.

گزارش قزاقستان از رشد سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۲۰۲۴

در سال‌های اخیر، قزاقستان در جذب سرمایه‌گذاری خارجی به نتایج قابل توجهی دست یافته است؛ دستاوردی که موجب رشد پایدار اقتصادی و ارتقای جایگاه جهانی این کشور شده است. دولت قزاقستان اولویت خود را بر ایجاد فضای مساعد برای سرمایه‌گذاری و اجرای پروژه‌های بین‌المللی بزرگ قرار داده است. این تلاش‌ها بر توسعه زیرساخت‌ها، حمایت از بخش‌های کلیدی اقتصاد و افزایش رقابت‌پذیری کشور متمرکز است.

بر اساس گزارش جدید بانک ملی قزاقستان، میزان سرمایه‌گذاری مستقیم (FDI) در بازه ژانویه تا

سپتامبر ۲۰۲۴ به ۱۲.۷ میلیارد دلار رسیده است. همچنین، کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد برای آسیا و اقیانوسیه (UN ESCAP) اعلام کرده است که قزاقستان در سال ۲۰۲۴ موفق به جذب ۱۵.۷ میلیارد دلار سرمایه برای پروژه‌های جدید شده که نسبت به سال گذشته، افزایش ۸۸ درصدی را نشان می‌دهد. این رقم، ۶۳٪ از کل سرمایه‌گذاری‌های شمال و آسیای مرکزی را تشکیل می‌دهد. در این سال، سرمایه‌گذاران خارجی ۴۵ پروژه به ارزش ۱.۳ میلیارد دلار را آغاز کردند که منجر به ایجاد بیش از ۶۰۰۰ فرصت شغلی جدید شده است.

از جمله پروژه‌های مهم آغاز شده می‌توان به افتتاح سایت تولیدی ۵۰ میلیون دلاری شرکت «کارلسبرگ»، فاز نخست کارخانه تولید تنگستن ژتی سو با سرمایه‌گذاری ۴۵۰ میلیون دلاری و راه‌اندازی واحد تولید کاشی سرامیکی شرکت «وان‌شنگ» در شهر شیمکند اشاره کرد. همچنین، تولید قطعات منفصله (SKD) خودروهای «اشکودا» و «هونگ جی» در منطقه کوستانای و پروژه ۱۶۰ میلیون دلاری شرکت «پسی‌کو» در منطقه آلماتی با هدف حمایت از کشاورزی محلی اجرایی شده‌اند.

در میان سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی قابل توجه، می‌توان به خرید شرکت‌های Altel، Tele2 و بانک «برکه» توسط شرکت قطری *Power International Holding* اشاره کرد. افزون بر این، شرکت عربی *UCC Holding* پروژه‌هایی در حوزه زیرساختی آغاز کرده که شامل ساخت ایستگاه تقویت فشار گاز، خط لوله گاز-14 KS-آکتوبه-کوستانای و خط دوم خط لوله گاز بینو-بوزوی-شیمکند می‌شود. این پروژه‌ها نقش مهمی در توسعه زیرساخت‌های منطقه‌ای و تضمین امنیت انرژی ایفا می‌کنند.

علاوه بر این، هلدینگ ملی مدیریت «بایترک»، شرکت غذایی «حصاد» و شرکت «تیریاکی آگرو» تفاهم‌نامه‌ای برای احداث کارخانه فرآوری غلات در شهر آستانه به ارزش ۲۰۰ میلیون دلار امضا کرده‌اند. ظرفیت طراحی شده این کارخانه تا ۲۵۰ هزار تن گندم و ۱۰۰ هزار تن نخود در سال خواهد بود.

بخش خودروسازی قزاقستان نیز در آستانه رشد قرار دارد. سرمایه‌گذاری‌های مشترک با شرکت‌های «کیا»، «چانگان»، «هاوال» و «چری» قرار است از سال ۲۰۲۵ تولید خودرو را آغاز کنند.

دولت قزاقستان همچنان به اقدامات خود برای رفع موانع ساختاری سرمایه‌گذاری ادامه می‌دهد و شفافیت در فرآیندهای نظارتی را افزایش می‌دهد. راهبردهای جدیدی نیز با تمرکز بر مزیت‌های منطقه‌ای و رویکرد هدفمند توسعه، تدوین شده‌اند. ستاد سرمایه‌گذاری قزاقستان موفق به حل ۱۱۵ مورد از مشکلات سرمایه‌گذاران در پروژه‌هایی به ارزش بیش از ۵۰ میلیارد دلار شده است. همچنین،

شش توافق‌نامه سرمایه‌گذاری به ارزش ۲.۳ میلیارد دلار امضا شده و هفت توافق‌نامه دیگر به ارزش ۷.۵ میلیارد دلار در دست اجرا قرار دارد. در همین راستا، دولت سکوی ملی دیجیتال سرمایه‌گذاری را راه‌اندازی کرده است تا شفافیت در پایش پروژه‌ها، رسیدگی سریع به مشکلات و کاهش موانع پیش روی سرمایه‌گذاران را تضمین کند.

سرمایه‌گذاری قطر در صنعت داروسازی

قطر با هدف کاهش وابستگی به درآمدهای نفت و گاز و تحقق چشم‌انداز ملی ۲۰۳۰، به طور جدی بر توسعه صنعت داروسازی متمرکز شده است. این کشور با ترکیب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، انتقال فناوری و ایجاد ظرفیت‌های نوآورانه، در تلاش است تا ضمن دستیابی به خودکفایی دارویی، جایگاه خود را به عنوان بازیگری تاثیرگذار در زنجیره جهانی سلامت تثبیت کند.

یکی از مهم‌ترین نمونه‌های این رویکرد، سرمایه‌گذاری ۱۵۰ میلیون دلاری «سازمان سرمایه‌گذاری قطر» در شرکت آمریکایی *Latigo Biotherapeutics* است که بر توسعه داروهای تسکین درد، به ویژه مهارکننده‌های انتخابی Nav1.8 تمرکز دارد. این سرمایه‌گذاری تنها بخشی از راهبرد گسترده دوحه برای ورود به صنایع زیست‌پزشکی پیشرفته است. در کنار آن، خرید سهام شرکت آلمانی *Schott Pharma* به ارزش ۲۰۰ میلیون یورو نیز نشان از تلاش قطر برای گسترش نفوذ در بازار دارویی اروپا دارد.

در سطح داخلی، تمرکز بر توسعه زیرساخت‌ها با هدف افزایش تولید داخلی، به ویژه در شرایط اضطراری مانند پاندمی کرونا، در اولویت قرار گرفته است. شرکت «القطریه للصناعات الدوائیه» اعلام کرده که در سال ۲۰۲۵، ۱۴۰ قلم دارو را تولید خواهد کرد و یکی از کارخانه‌های آن در حال آماده‌سازی برای تولید ۸۰ داروی جدید است که نه تنها بازار داخلی را پوشش می‌دهد، بلکه هدف‌گذاری صادرات به بازارهای خارجی نیز دارد. سه محور اصلی سرمایه‌گذاری قطر در این حوزه عبارت‌اند از:

۱. تحقق امنیت دارویی از طریق تضمین تولید داخلی و پایدار؛

۲. تنوع‌بخشی به اقتصاد ملی با کاهش وابستگی به منابع انرژی؛

۳. جذب سرمایه‌گذاری خارجی با پیش‌بینی رشد ۱۶۵.۲ درصدی بازار دارویی تا سال ۲۰۳۰.

با وجود این چشم‌انداز بلندپروازانه، چالش‌هایی چون کمبود نیروی متخصص، اتکای فعلی به واردات و نیاز به قوانین حمایتی و نظارتی قوی، مسیر را با پیچیدگی‌هایی مواجه ساخته است. قطر با راه‌اندازی

برنامه‌های آموزشی، امضای قراردادهای انتقال فناوری و همکاری با شرکت‌های بین‌المللی در تلاش برای غلبه بر این موانع است.

بر اساس گزارش LA Biotech، قطر تاکنون حدود ۱۱.۸ میلیارد دلار در حوزه سلامت و داروسازی سرمایه‌گذاری کرده که تمرکز اصلی آن بر بازارهای آسیا، اروپا و آمریکای شمالی بوده است. همچنین، بیش از ۱۰۹ میلیون دلار برای ساخت ۱۱ کارخانه دارویی در کشور اختصاص داده شده است. کارشناسان معتقدند با ادامه این روند و با تکیه بر زیرساخت‌های درمانی پیشرفته، رشد جمعیت و محیط سرمایه‌گذاری رقابتی، قطر قادر خواهد بود به قطب منطقه‌ای تولید دارو تبدیل شود و سهمی پررنگ‌تر در صنعت جهانی سلامت به دست آورد.

افغانستان و چین گروه کاری مشترک برای توسعه تجارت ایجاد می‌کنند

در چارچوب تلاش‌های فزاینده برای گسترش روابط تجاری میان افغانستان و چین، وزارت صنعت و تجارت طالبان اعلام کرد که دو کشور توافق کرده‌اند یک گروه کاری مشترک به منظور هماهنگی و تسهیل همکاری‌های اقتصادی تشکیل دهند. این توافق در جریان دیدار نورالدین عزیزی، سرپرست وزارت صنعت و تجارت افغانستان، با ژاو شینگ، سفیر جمهوری خلق چین در کابل، حاصل شده است. در این دیدار، دو طرف در خصوص راهکارهای افزایش صادرات افغانستان به چین، کاهش هزینه‌های ترانزیتی و ایجاد مسیرهای مستقیم برای صادرات گفت‌وگو کردند. در نتیجه این مذاکرات، طرفین تصمیم گرفتند برای تقویت روابط تجاری و ایجاد سهولت در تجارت، گروه کاری مشترکی تشکیل دهند که به صورت منظم نشست‌های مشترک برگزار کنند.

در همین راستا، اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان بازارهای چین را بستر مناسبی برای صادرات محصولات داخلی، به ویژه تولیدات زراعتی می‌داند. در صورت امضای توافق‌نامه‌های بیشتر با چین، زمینه صادرات محصولات زراعتی نظیر جلقوزه، انار، زردآلو و میوه‌های خشک به این کشور فراهم خواهد شد که سودآوری آن نسبت به بازارهای دیگر بیشتر است.

برخی از کارشناسان اقتصادی نیز بر لزوم تقویت تعاملات تجاری با چین تأکید دارند و این کشور را یکی از شرکای بالقوه مهم برای توسعه اقتصادی افغانستان معرفی می‌کنند. چین می‌تواند بازار مطلوبی برای کالاهای افغانستان باشد. همچنین، اگر در حوزه‌هایی چون زیربنا، معادن و انرژی سرمایه‌گذاری‌هایی از سوی چین جذب شود، این امر برای افغانستان حیاتی خواهد بود؛ چرا که این کشور اکنون با کمبود

زیرساخت و انرژی مواجه است و استخراج معادن نیز به صورت غیراستاندارد و پراکنده انجام می‌شود. با روی کار آمدن دوباره امارت اسلامی در افغانستان، چین یکی از معدود کشورهایی بوده که سطح همکاری‌های اقتصادی خود با کابل را گسترش داده است. در نتیجه این روابط، شرکت‌های چینی در بخش‌هایی چون استخراج مس، طلا و نفت در افغانستان سرمایه‌گذاری کرده‌اند. ایجاد گروه کاری مشترک تجاری میان افغانستان و چین می‌تواند نقطه عطفی در روابط اقتصادی دو کشور محسوب شود؛ گامی که در صورت اجرایی شدن موثر، به توسعه صادرات افغانستان و جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید خارجی، به ویژه در بخش‌های زیرساختی و معدنی منجر خواهد شد.

قطر و الجزایر پروژه کشاورزی به ارزش ۳.۵ میلیارد دلار اجرایی می‌کنند

قطر و الجزایر توافق‌نامه‌ای برای اجرای یک پروژه بزرگ کشاورزی به ارزش ۳.۵ میلیارد دلار به امضا رساندند. این پروژه در جنوب الجزایر با هدف تولید علوفه، پرورش گاو، تولید شیر و گوشت قرمز راه‌اندازی خواهد شد. بر اساس اعلام سفارت قطر در الجزایر، توافق‌نامه نهایی اجرای پروژه یکپارچه تولید شیر خشک در جنوب الجزایر، به امضا رسیده است. به گزارش خبرگزاری رسمی الجزایر، وزارت کشاورزی، توسعه روستایی و شیلات این کشور اعلام کرد که این پروژه در زمینی به وسعت ۱۱۷ هزار هکتار اجرا خواهد شد و هدف آن تامین ۵۰٪ از نیاز بازار داخلی به شیر خشک و حرکت به سوی خودکفایی در این حوزه است. همچنین، این پروژه قرار است نیاز بازار داخلی به گوشت قرمز را نیز تامین کند.

همچنین، یک توافق‌نامه فروش شیر خشک تولیدی این پروژه نیز میان شرکت «بلدنا الجزایر» و سازمان ملی حرفه‌ای شیر و فرآورده‌های آن به امضا رسید. انتظار می‌رود این پروژه در سال نهم بهره‌برداری خود، بیش از ۱۹۴ هزار تن شیر خشک تولید کند؛ رقمی که می‌تواند به طور قابل توجهی واردات سالانه حدود دو میلیارد دلاری شیر خشک الجزایر را کاهش دهد. این پروژه علاوه بر انتقال فناوری‌های نوین و تکنولوژی‌های پیشرفته تولید شیر، سالانه ۸۴ هزار راس گوساله پرواری برای تامین بازار گوشت قرمز تولید خواهد کرد و بیش از ۵ هزار فرصت شغلی ایجاد خواهد نمود.

افزایش ۱۴.۸ درصدی کسری تراز تجاری ترکیه

بر اساس تازه‌ترین آمار رسمی منتشر شده، کسری تراز تجاری ترکیه در ماه فوریه ۲۰۲۵ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۴.۸٪ افزایش یافته و به ۷.۷۷ میلیارد دلار رسیده است. این افزایش عمدتاً ناشی

از افزایش واردات و کاهش صادرات بوده است. به گزارش موسسه آمار ترکیه (TÜİK)، صادرات این کشور در ماه فوریه با کاهش ۱.۶ درصدی نسبت به سال قبل به ۲۰.۷۶ میلیارد دلار رسید، در حالی که واردات با رشد ۲.۴ درصدی به ۲۸.۵۳ میلیارد دلار افزایش یافت. نسبت پوشش صادرات به واردات نیز از ۷۵.۷٪ در فوریه ۲۰۲۴ به ۷۲.۸٪ در فوریه ۲۰۲۵ کاهش یافته است که نشان‌دهنده وابستگی بیشتر به واردات در برابر کاهش صادرات است.

از نظر مقاصد صادراتی، آلمان همچنان بزرگ‌ترین شریک صادراتی ترکیه باقی مانده و در ماه فوریه کالاهایی به ارزش ۱.۶۹ میلیارد دلار از ترکیه وارد کرده است. پس از آن، بریتانیا با ۱.۲۵ میلیارد دلار، ایالات متحده با ۱.۲ میلیارد دلار، ایتالیا با ۱.۰۹ میلیارد دلار و عراق با ۱.۰۱ میلیارد دلار در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در بخش واردات نیز روسیه با ۳.۸۶ میلیارد دلار بزرگ‌ترین صادرکننده کالا به ترکیه بوده است. چین با ۳.۵۴ میلیارد دلار در رتبه دوم قرار دارد و پس از آن آلمان با ۲.۱۴ میلیارد دلار، ایالات متحده با ۱.۲۷ میلیارد دلار و سوئیس با ۱.۲۳ میلیارد دلار سهم عمده‌ای از واردات ترکیه را به خود اختصاص داده‌اند. این آمارها نشان می‌دهند که ترکیه همچنان با چالش‌های جدی در تعادل تجاری خود مواجه است و برای افزایش رقابت‌پذیری صادراتی و کاهش وابستگی به واردات، نیاز به سیاست‌گذاری‌های دقیق‌تری دارد.

استقبال صنعت خودروی ترکیه از سرمایه‌گذاری یک میلیارد دلاری چری چین

صنعت خودروی ترکیه با تحسین از برنامه سرمایه‌گذاری یک میلیارد دلاری شرکت خودروسازی چری (Chery) در استان سامسون، این تصمیم را گامی راهبردی برای تقویت جایگاه ترکیه در زنجیره تامین جهانی خودرو ارزیابی کرده است. به گفته رئیس انجمن تامین‌کنندگان قطعات خودرو ترکیه (TAYSAD)، این پروژه می‌تواند به طور چشمگیری به رشد و پایداری صنعت داخلی کمک کند.

بیرینجی، رئیس انجمن تامین‌کنندگان قطعات خودرو ترکیه، با اشاره به دورنمای صنعت خودرو در سال ۲۰۲۵ گفت که مذاکرات پیرامون این پروژه همچنان ادامه دارد اما انتخاب سامسون به عنوان یک مرکز تولیدی، تصمیمی حساب‌شده و مورد حمایت صنعت است. او افزود: «ما با افتخار از هدایت دولت در این تصمیم حمایت می‌کنیم.»

استان سامسون که در سواحل دریای سیاه قرار دارد، به دلیل مزایای لجستیکی، زیرساخت صنعتی در حال گسترش و مشوق‌های دولتی منطقه‌ای، به عنوان مقصدی مطلوب برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های جهانی مطرح شده است. ارزش این سرمایه‌گذاری در حال مذاکره، حدود یک میلیارد دلار آمریکا تخمین زده می‌شود. کارخانه‌ای که قرار است در این منطقه ساخته شود، مساحتی بالغ بر ۱.۵ میلیون مترمربع را در بر خواهد گرفت و هدف آن، تولید سالانه ۲۰۰ هزار دستگاه خودرو خواهد بود.

با این حال، شرکت چری در گفت‌وگویی با رویترز روشن کرد که این طرح در قالب همکاری با یک شریک ثالث در ترکیه انجام می‌شود و مستقیماً تحت مالکیت چری نخواهد بود. این تصمیم در پی حرکت مشابه شرکت BYD، دیگر خودروساز چینی، صورت می‌گیرد که پیش‌تر در سپتامبر ۲۰۲۴ توافق‌نامه‌ای برای احداث کارخانه‌ای در مانيسا با سرمایه‌ای معادل یک میلیارد دلار امضا کرده بود. عملیات این کارخانه قرار است در سال ۲۰۲۶ آغاز شود.

در کنار این تحولات مثبت، کارشناسان نسبت به کاهش سهم ترکیه در بازار جهانی خودرو ابراز نگرانی کرده‌اند. سهم ترکیه ممکن است از ۱.۸٪ در سال‌های گذشته به ۱.۴٪ در سال ۲۰۲۶ کاهش یابد. اگرچه این کاهش اندک به نظر می‌رسد، اما نشانه‌ای هشداردهنده از کاهش رقابت‌پذیری کشور است.

بر اساس داده‌های فعلی، ترکیه می‌تواند در سال ۲۰۲۵ با تولید حدود ۱.۴۸۵ میلیون دستگاه خودرو، وارد جمع ۱۰ کشور برتر تولیدکننده خودرو در جهان شود. با این حال برای حفظ این جایگاه، تولید باید به حدود ۲ میلیون دستگاه افزایش یابد؛ در غیر این صورت، جایگاه ترکیه ممکن است بین رتبه دهم تا پانزدهم متغیر باشد.

پیوستن رسمی پاکستان به توافق‌نامه یارانه‌های شیلات WTO؛ گامی مهم برای حفاظت از منابع دریایی جهانی

سازمان تجارت جهانی (WTO) اعلام کرد که پاکستان به طور رسمی به توافق‌نامه چندجانبه یارانه‌های شیلات پیوسته است؛ توافق‌نامه‌ای که هدف آن مقابله با یارانه‌های مخرب و حفاظت از منابع دریایی در سطح جهان است. با این اقدام، تعداد کشورهای عضو WTO که این توافق‌نامه را پذیرفته‌اند به ۹۴ عضو رسید. این توافق‌نامه در ژوئن ۲۰۲۲ و طی دوازدهمین کنفرانس وزیران WTO (MC12) در ژنو، با اجماع تصویب شده بود و پس از پذیرش رسمی توسط دو سوم اعضا (حداقل ۱۱۰ کشور) لازم‌الاجرا خواهد شد. تنها ۱۷ پذیرش دیگر برای اجرایی شدن آن باقی مانده است.

مدیرکل سازمان تجارت جهانی، در بیانیه‌ای پیوستن پاکستان را «گامی حیاتی برای تضمین پایداری بلندمدت منابع دریایی جهان» دانست و تاکید کرد که این اقدام، نه تنها به تامین امنیت غذایی و معیشت میلیون‌ها نفر کمک می‌کند، بلکه پاکستان را واجد شرایط بهره‌مندی از منابع صندوق شیلات WTO می‌سازد. او گفت: «پیوستن پاکستان به این تلاش جمعی، تعهد این کشور به جوامع ساحلی و محیط زیست را نشان می‌دهد. از دیگر اعضای باقی‌مانده WTO می‌خواهم که با سرعت اقدام کنند.»

سفیر محمد حسین، نماینده دائم پاکستان در WTO نیز با ابراز خرسندی از سپردن سند تصویب کشورش، اظهار داشت: «این اقدام نشان‌دهنده تعهد دولت پاکستان به حفاظت از منابع دریایی است که بخش مهمی از اقتصاد ملی و معیشت ساحل‌نشینان را تشکیل می‌دهد. ما از نقش کلیدی این توافق‌نامه در مهار صیدهای غیرمجاز و تضمین سلامت درازمدت اقیانوس‌ها آگاهیم.»

توافق‌نامه یارانه‌های شیلات WTO، نخستین مجموعه قواعد الزام‌آور چندجانبه در نوع خود است که به طور خاص برای ممنوعیت یارانه‌های منجر به صید غیرقانونی، گزارش نشده و بدون نظارت^۱ (IUU)، همچنین، یارانه برای صید از ذخایر بیش از حد بهره‌برداری شده و صید در آب‌های آزاد غیرقابل نظارت طراحی شده است. این توافق‌نامه همچنین، بر نیازها و ظرفیت‌های کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه‌یافته تاکید دارد و با راه‌اندازی صندوق پشتیبانی فنی و ظرفیت‌سازی، زمینه اجرای بهتر تعهدات توسط این کشورها را فراهم می‌سازد.

اعضای WTO متعهد شده‌اند که مذاکرات در خصوص بخش‌های باقی‌مانده توافق نیز ادامه یابد تا مجموعه مقررات آن تکمیل و تقویت شود. پیوستن پاکستان به توافق‌نامه یارانه‌های شیلات، علاوه بر پیامدهای مثبت اقتصادی، به عنوان نمونه‌ای از دیپلماسی زیست‌محیطی موثر شناخته می‌شود که می‌تواند مشارکت کشورهای دیگر را نیز تسریع کند. اجرای این توافق‌نامه، گامی مهم در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد (SDGs)، به‌ویژه هدف ۱۴ مرتبط با حفظ اقیانوس‌ها و منابع دریایی، خواهد بود.

پژوهش‌های تازه

خطرات اقلیمی و فقر در ایران و خاورمیانه

گزارش جدید بانک جهانی در مارس ۲۰۲۵ تحت عنوان «خطرات اقلیمی و فقر در خاورمیانه و شمال

1- Illegal, unreported and unregulated fishing

آفریقا» تحلیل نوآورانه‌ای از پیوند میان مخاطرات اقلیمی و فقر در سطح خرد ارائه می‌دهد. این مطالعه با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای، نقشه‌برداری مکانی با وضوح بالا و اطلاعات حاصل از نظرسنجی‌های خانوار، تصویر دقیقی از نحوه توزیع جغرافیایی جمعیت‌هایی که همزمان در معرض آسیب‌های اقلیمی و فقر قرار دارند، ترسیم کرده است.

این گزارش به ویژه به نیاز سیاست‌گذاران برای طراحی راهبردهای انطباق اقلیمی پاسخ می‌دهد و بر لزوم توجه ویژه به کشورهای با درآمد پایین یا دولت‌های شکننده که در برابر گرمایش جهانی، خشکسالی و آلودگی هوا آسیب‌پذیرترند، تاکید دارد. یافته‌های این گزارش که در ادامه آمده‌اند، نقش مهمی در شناسایی نقاط آسیب‌پذیر و اولویت‌بندی مداخلات موثر ایفا می‌کنند:

۱. سه‌گانه تهدیدهای زیست‌محیطی در منطقه منا: منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در معرض سه خطر اقلیمی اصلی قرار دارد؛ آلودگی شدید هوا، گرمای مفرط و خشکسالی مزمین. کشورهای چون عراق، مصر، ایران و مراکش در معرض همپوشانی این سه تهدید هستند.

۲. همپوشانی فقر و قرارگیری در معرض خطر: تقریباً تمام جمعیت‌های در فقر شدید در منطقه منا در معرض دست‌کم یک مخاطره اقلیمی قرار دارند. یمن، جیبوتی، مصر و مراکش بیشترین همپوشانی میان فقر و قرارگیری در معرض خطر را تجربه می‌کنند.

۳. نقاط آسیب‌پذیری چندگانه: مناطقی نظیر صنعا (یمن)، نورد اوئست (مراکش) و الدقهلیه (مصر) به‌عنوان نقاطی شناسایی شده‌اند که در آن‌ها فقر، قرارگیری در معرض چندین خطر اقلیمی و ظرفیت سازگاری ضعیف همزمان وجود دارند.

۴. شهرهای بزرگ در معرض خطر دوگانه: کلان‌شهرهایی چون مکه، جیزه و بغداد دارای جمعیت زیادی هستند که همزمان با گرمای شدید و آلودگی PM2.5 بالا مواجه‌اند؛ موضوعی که تبعات جدی برای سلامت عمومی و بهره‌وری اقتصادی دارد.

۵. افت بازدهی در بخش کشاورزی: زمین‌های کشاورزی در کشورهای چون ایران، سوریه و مراکش با افت بازدهی مواجه هستند، زیرا همزمان با خشکسالی و آلودگی هوا روبه‌رو هستند. مناطق خراسان ایران و جنوب مراکش به شدت آسیب‌پذیر گزارش شده‌اند.

۶. دسترسی ضعیف به خدمات و اثر تشدید درگیری‌ها: جمعیت‌های آسیب‌پذیر اغلب در مناطقی زندگی می‌کنند که به خدمات پایه‌ای مانند آموزش، بهداشت و بازار دسترسی ندارند. مناطقی مانند

قنطره (سوریه) و حجه (یمن) با درگیری‌های مسلحانه و زیرساخت‌های ناکافی همزمان دست‌وپنجه نرم می‌کنند.

۷. منشأ انسانی آلودگی هوا در منطقه: بر خلاف باورهای گذشته مبنی بر نقش غالب گردوغبار طبیعی، این گزارش تایید می‌کند که منابع انسانی مانند فعالیت‌های صنعتی و حمل‌ونقل، عامل اصلی آلودگی هوای منطقه‌اند؛ به ویژه در نواحی شهری.

۸. بیشترین شدت گرما در کشورهای خلیج فارس: کشورهای حوزه خلیج فارس شدیدترین سطوح استرس گرمایی^۱ (WBGT) را تجربه می‌کنند. به عنوان نمونه، در دمام (عربستان سعودی) دمای WBGT به بیش از ۴۱.۵ درجه سانتی‌گراد می‌رسد که تهدیدی جدی برای سلامت و کارایی نیروی کار محسوب می‌شود.

۹. نابرابری‌های شدید در آسیب‌پذیری درون کشورها: حتی در درون یک کشور نیز شکاف‌های زیادی در میزان آسیب‌پذیری مشاهده می‌شود. در برخی مناطق درون کشورها، شاخص آسیب‌پذیری از ۰.۴۲ فراتر رفته که نشان‌دهنده ضرورت سیاست‌گذاری محلی‌شده به جای رویکردهای کلان‌نگر است.

مرور موضوعات کلیدی توافق‌نامه TBT در سال ۲۰۲۴

توافق‌نامه موانع فنی بر سر راه تجارت TBT که یکی از ارکان سازمان تجارت جهانی WTO است، به عنوان ابزاری برای تسهیل تجارت جهانی و جلوگیری از ایجاد موانع غیرضروری از طریق مقررات فنی و ارزیابی انطباق، نقش حیاتی ایفا می‌کند. در سال ۲۰۲۴، کمیته TBT دستاوردها و تحولات قابل توجهی را در این زمینه ثبت کرد که در گزارش رسمی سازمان مورد بررسی قرار گرفتند. در ادامه مهم‌ترین تحولات و اقدامات برجسته سال ۲۰۲۴ آمده‌اند:

۱. بزرگداشت سی‌امین سالگرد توافق‌نامه TBT30: در نوامبر ۲۰۲۴، رویدادی برای بزرگداشت ۳۰ سالگی توافق‌نامه TBT برگزار شد که نمایندگان سازمان‌های استانداردسازی، هیات‌های سابق و کنونی TBT و بخش خصوصی در آن مشارکت داشتند. این رویداد به بررسی گذشته، حال و آینده این توافق‌نامه پرداخت.

۲. اعلامیه وزارتی MC13 درباره همکاری‌های نظارتی: در سیزدهمین کنفرانس وزیران (MC13) که در ابوظبی برگزار شد، اعضای WTO به اهمیت نقش TBT در تقویت همکاری‌های نظارتی تاکید

کردند. این اعلامیه ابزارهایی مانند ePing را به عنوان ابزارهایی برای همگرایی مقررات و پیشگیری از اصطکاک‌های تجاری برجسته ساخت.

۳. **تصویب دهمین بازبینی سه‌ساله توافق‌نامه:** کمیته TBT در نوامبر ۲۰۲۴ گزارش دهمین بازبینی سه‌ساله این توافق‌نامه را تصویب کرد. این گزارش شامل بیش از ۴۰ توصیه عملی در زمینه‌هایی مانند فناوری‌های نوظهور، استانداردهای کاهش کربن، تولید افزودنی و باتری‌های لیتیوم-یون بود.

۴. **راهنمای ارزیابی انطباق CAPs:** راهنمای داوطلبانه‌ای برای کمک به تنظیم‌گران جهت طراحی رویه‌های موثر ارزیابی انطباق تصویب شد، تا از ایجاد موانع غیرضروری در تجارت جلوگیری کند. این راهنما به موضوعاتی مانند مخاطره، نظارت بر بازار و استانداردهای بین‌المللی پرداخته است.

۵. **فعالیت گروه کاری شفافیت:** این گروه، راهنمای عملی درباره چگونگی ارائه نظر در خصوص پیش‌نویس مقررات را تهیه کرده و همچنین، دستورالعمل‌هایی برای بیان ساختارهای حقوقی و نهادی اجرای توافق‌نامه توسط کشورها ارائه داد.

۶. **افزایش رکوردشکن اطلاعیه‌های اعضا درباره الزامات محصول:** در سال ۲۰۲۴، بیش از ۴,۳۰۰ اطلاعیه توسط اعضای WTO ثبت شد که بالاترین میزان از زمان تاسیس سازمان بود. این اطلاعیه‌ها عمدتاً به الزامات ایمنی، سلامت و زیست‌محیطی مربوط می‌شوند.

۷. **سهم بالای کشورهای در حال توسعه در ارسال اطلاعیه‌ها:** از میان ۹۱ عضوی که در سال ۲۰۲۴ اطلاعیه ارسال کردند، ۸۶٪ از کشورهای در حال توسعه یا کمتر توسعه‌یافته بودند. این موضوع نشان‌دهنده مشارکت بیشتر این کشورها در فرآیندهای شفافیت و مقررات‌گذاری جهانی است.

۸. **گسترش جهانی ابزار دیجیتال ePing:** ابزار ePing که هشدارهای ایمیلی به کاربران در ۱۹۳ کشور و منطقه ارسال می‌کند، نقش مهمی در پاسخ‌دهی به تحولات فنی و آگاهی‌رسانی در مورد تغییرات مقررات تجاری ایفا می‌کند.

۹. **کاهش در تعداد نگرانی‌های تجاری خاص:** از سال ۲۰۲۱، تعداد نگرانی‌های تجاری خاص (STCs) سالانه به طور میانگین ۹٪ کاهش یافته و میزان پیشرفت در حل آن‌ها افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۴، پیشرفت‌هایی در حل ۱۰ مورد STC گزارش شد.

۱۰. **افزایش ارائه کمک‌های فنی:** در سال ۲۰۲۴، ۲۳ فعالیت کمک فنی ملی و منطقه‌ای در زمینه TBT

برگزار شد که نشان‌دهنده بازگشت به سطح فعالیت‌های پیش از دوران کووید-۱۹ است. همچنین، در MC13، اعضا بر اهمیت ارتقای ظرفیت کشورهای در حال توسعه و برخورداری از رفتار ویژه و متفاوت تاکید کردند.